

Commentaar op preCOOL onderzoek 2022 Leseman/Veen
<https://kohnstamminstituut.nl/wp-content/uploads/2022/10/1080-Het-pre-COOL-cohort-tot-en-met-groep-8.pdf>

BETSY VAN DE GRIFT
APPLIED SCIENCE KINDEROPVANG & ONDERWIJS

Door Betsy van de Grift 23 november 2022.

Aanleiding

Sinds 2009 is er in Nederland (maar overigens in veel andere landen ook) grote belangstelling voor het beperken of verkleinen van leerachterstanden in het onderwijs door middel van zogenaamde voorschoolse educatie. Die belangstelling heeft zich vertaald naar flinke financiële investeringen in zowel het bereik van de doelgroep als in het verbeteren van de kwaliteit van het aanbod. Vanzelfsprekend dus dat er ook reikhalzend werd uitgekeken na onderzoeksresultaten die het nut en de effectiviteit van deze voorschoolse programma 's zouden kunnen aantonen.

In Nederland loopt er om die reden sinds 2009 een cohortonderzoek: dat wil zeggen dat de effecten van voorschoolse educatie door de jaren heen op dezelfde kinderen wordt gemeten. Het is intensieve vorm van wetenschappelijk onderzoek wat bovendien nogal schaars is, ook al vanwege de kosten die ermee gemoeid gaan. Nog even over de naam: COOL betekent 'cohortonderzoek schoolloopbanen' en het 'pre' verwijst naar de periode voorafgaand aan de schoolloopbaan.

Het is bijzonder dat het preCOOL onderzoek waar we het nu over hebben, betrekking heeft op de metingen van 2-jarigen tot en met de kinderen in groep 8 van de basisschool. We mogen dus verwachten van dit onderzoek dat het een uitspraak doet over de effectiviteit van voorschoolse educatie over de hele basisschoolloopbaan van de 'doelgroepkinderen' die voorschoolse educatie hebben gehad. Dat is een hele belangrijke vraag, want er is al eerder bekend geworden dat voorschoolse educatie effectief kon zijn voor kinderen met dreigende achterstanden, maar dan was niet altijd duidelijk of het niet maar een tijdelijk effect was.

Wat komt er in het rapport aan de orde

preCOOL 2022 geeft op een aantal hele belangrijke vragen antwoorden, die zijn gebaseerd op de informatie die over kinderen, hun achtergrond en hun leervorderingen. Ook beroepskrachten die met de kinderen werken hebben veel informatie aangeleverd. Bovendien is in de voorschoolse periode onderzoek gedaan naar de kwaliteit van het aanbod aan peuters. Om uit die hele berg informatie een aantal duidelijke conclusies te kunnen trekken moeten een grote hoeveelheid 'lijnen' worden uitgezet en gevolgd: ingewikkelde materie dus. Het rapport ¹ is ook erg lang en niet echt iets voor op het nachtkastje. Veel uitleg wordt er gegeven over de opzet en werkwijze van het onderzoek of de onderzoeken. Omdat er zoveel tijd mee verstreken is, zijn er namelijk in de praktijk ook veranderingen geweest, bijvoorbeeld ook in de wetgeving van onderwijsachterstanden beleid. Het onderzoeksrapport van 2022 kun je het beste lezen als een soort samenvatting: er worden conclusies getrokken op basis van data die tussen 2009 en 2020 zijn verzameld in de peutergroepen en in de groepen 3, 5 en 8. En waar trouwens ook al eerder meerdere rapporten over zijn verschenen.

---

¹ Er is een volledig rapport van 204 pagina's, een 'brochure' van 33 pagina's en een korte samenvatting op de website <https://kohnstamminstituut.nl/rapport/het-pre-cool-cohort-tot-en-met-groep-8/>

Na alle uitleg over de manier waarop de onderzoeken en de dataverzameling zijn gedaan, wordt er op systematische manier en in enkele hoofdstukken uitgelegd wat de zoekvragen zijn is en wat daarop het antwoord. En de hoofdvraag is eigenlijk basaal 'werkt voor- en vroegschoolse educatie?'

Theorie

Het onderzoeksrapport gaat als eerste uitgebreid in op de (risico's voor) het ontstaan van leerachterstanden en welke factoren daarvoor de grootste voorspellers zijn. Deze kennis wordt inmiddels bijna algemeen geaccepteerd en het vormt in veel landen de basis onder het onderwijsachterstandenbeleid. Er wordt dan bijna altijd gekozen voor vroege interventies, omdat als er niet wordt geïntervenieerd de problemen die op hele jonge leeftijd al kunnen ontstaan vanzelf erger worden zou je kunnen zeggen. De interventie heeft dus de bedoeling om met name de onderprikkeling van de ontwikkeling (die van de taalontwikkeling speelt daarbij een cruciale rol) te ondersteunen met een professioneel aanbod voor het kind. In de internationale literatuur en ook in dit rapport wordt erop gewezen dat er vaak sprake is van een combinatie risicofactoren en dat die ernstige gevolgen die ze kunnen hebben voor de ontwikkelings- en leerachterstanden. Verderop in het rapport zullen we dan ook zien dat de kinderen die in de meest bezwaarlijke omstandigheden opgroeien² het meest gebaat zijn bij een ondersteunende interventie.

Hoe verloopt het ontstaan en het wegwerken van onderwijsachterstanden normaal gesproken binnen de carrière van de basisschool voor kinderen 'at risk'?

Er is al het een en ander bekend over twee soort kinderen groepen: de kinderen met risicofactoren die te verklaren zijn uit de sociaaleconomische achtergrond (en dan met name chronische armoede of laagopgeleide moeders) en kinderen met een migratie achtergrond. Juist zij beginnen vaak al met achterstanden (ten opzichte van het gemiddelde kind)aan hun schoolloopbaan. Een normaal verlopend patroon is dat gemiddeld genomen die kinderen tussen groep 1 en groep 8 een flink deel van de aanvankelijk (grote) achterstand waarmee ze binnen zijn gekomen in staat zijn in te lopen maar dat er in groep 8 nog wel steeds vrij grote verschillen gevonden kunnen worden. Dat worden 'inhaaleffecten' genoemd. De inhaaleffecten lijken vooral op het gebied van rekenen behoorlijk groot zijn (het is dus de school zelf die dat effect bereikt) op het gebied van taal lijkt het moeilijker te gaan. Verder wordt er uitgelegd dat daar waar inhaaleffecten wat tegenvallen waarschijnlijk vooral te verklaren is uit de migratieachtergrond en het hebben van een andere thuistaal dan de Nederlandse.

Wat kan VVE doen om dat verloop te veranderen en de schoolse vorderingen te verbeteren?

In het rapport wordt nog eens herhaald dat er veel onderzoek is gedaan naar de vraag of en de mate waarin voorschoolse educatie kinderen kan helpen om in de basisschool mee te kunnen komen en uiteindelijk gemiddeld genomen hetzelfde uitstroomniveau te bereiken dan andere kinderen. Uit al die onderzoeken blijkt dat voorschoolse educatie inderdaad een vroege bijdrage levert aan de inhaalslag, en ook dat die ook verderop in de basisschool nog dat effect kan hebben, hoewel het effect wel wat afneemt en niet altijd optreedt.

Het is goed dat Leseman/Veen nog eens benadrukken dat uitspraken over de effectiviteit wel een slag om de arm vragen: het hangt af van de kwaliteit van het aanbod, of het aanbod algemeen is of

---

² Er wordt voor de 'bewezen effectiviteit' vaak verwezen naar grote Amerikaanse studies, zoals Perry Preschool: daarvan moeten we ons realiseren dat de kinderen die daaraan deelnamen in zeer ernstige sociale en armoedige situaties opgroeiden.

speciaal op de doelgroep afgestemd en de mate waarin de kinderen op jonge leeftijd al op achterstand staan of risk zijn, bijvoorbeeld.

Dat roept de vraag op onder welke randvoorwaarden voorschools programma 's in Nederland aangeboden en of die effectief zijn.

Met een paar typisch Nederlandse kenmerken moet worden rekening gehouden zegt het rapport:

1. De VVE programma's: inmiddels mogen gemeenten zelf bepalen welke programma's er wordt gewerkt, die hoeven niet meer 'erkend te zijn'. Mogelijk heeft dat invloed op de kwaliteit.
2. Sinds 2006 (harmonisatiewet) is er een beleidsmatige en financiële knip tussen voorschoolse en vroegschoolse educatie. De vroegschoolse valt nu onder het bestuur van de school. Mogelijk heeft dat gevolgen voor de effectiviteit van de VVE, omdat er problemen blijken te zijn met de aansluiting.
3. Er zijn landelijke doelgroepcriteria (van het CBS) die het ministerie van onderwijs gebruikt om de VVE-middelen toe te kennen. Maar doordat gemeenten daar voor hun eigen GOAB (gemeentelijk onderwijsachterstanden beleid) van af mogen wijken, is er nu grote onduidelijkheid over welke kinderen precies bereikt worden. De onderzoekers werken wel, met vaste criteria voor doelgroepkinderen: laag opleidingsniveau van de moeder, de etnische herkomst van het kind en een niet-Nederlandse thuistaal. De criteria kunnen elkaar trouwens ook nog overlappen.

Ingewikkeld

Om uitspraken te kunnen doen over de effectiviteit van voorschoolse programma 's voor doelgroepkinderen moet er een vergelijking worden gemaakt met kinderen die *niet* onder die doelgroep criteria vallen. Die groepen moeten met elkaar vergeleken worden omdat je anders niet weet of er een verschil dat je vindt wel echt is ontstaan door de VVE. Vandaar dat die criteria zo belangrijk zijn in de onderzoeken en ook in de conclusies. Om het nog wat ingewikkelder te maken heeft dat ook betrekking op het aanbod wat jonge kinderen krijgen: voorschoolse voorzieningen zijn meer dan alleen voorschoolse educatie in het kader van het onderwijsachterstandenbeleid. In Nederland gaan heel veel kinderen voordat ze naar de basisschool gaan immers naar een vorm van voorschoolse voorziening. Meestal is dat een kinderdagverblijf, maar het kan ook gastouderopvang zijn of peutergroepen met een parttime aanbod zonder dat dat onder het onderwijsachterstandenbeleid valt. Doelgroepkinderen kunnen natuurlijk ook op de gewone manier, via aanmelding van de ouders, op zo'n voorziening terecht komen. In de voorschoolse educatie komen wel overwegend doelgroepkinderen.

Kinderen die onder de doelgroep criteria vallen, gaan vaak op iets oudere leeftijd naar een voorschoolse voorziening: de voorschoolse educatie vanaf 2 jaar. Ze blijken ook minder uren voorschoolse voorziening te krijgen dan 'gewone' kinderen.

We willen dan natuurlijk extra graag weten of dat minder-uren aanbod van de voorschoolse educatie toch effectief is en waarom.

Dat blijkt zo te zijn: doelgroepkinderen die een VVE aanbod krijgen, zullen gemiddeld genomen tussen hun 2^e jaar en groep 8 hun achterstand (ten opzichte van de niet-doelgroepkinderen) inlopen. Dat moet dan wel met het VVE aanbod te maken hebben³. En de inhaalslag is vooral in het begin van de basisschool te zien. Verderop nemen die effecten af. En nog altijd zullen de meeste doelgroepkinderen lager uitkomen met de schoolprestaties dan gemiddelde andere kinderen.

---

³ Er zijn wel wat mitsen en maren te plaatsen. Daarover straks meer.

Welke informatie is er gebruikt

Om antwoord te geven op de hoofdvraag moet er 'aan de voorkant' informatie verzameld worden over de kinderen, hun achtergrond. Vervolgens over het aanbod dat ze krijgen, de uren en de kwaliteit ervan. Tot slot moet er gemeten worden hoe de schoolse vorderingen zijn op de basisschool zijn. Voor elke soort informatie zijn er instrumenten gebruikt, vaak wetenschappelijke bekende instrumenten. Of statistische sets, zoals de CITO testen. Op die manier kan er niet alleen worden gekeken of het aanbod heeft gewerkt maar ook of daar een relatie wordt gevonden met de kwaliteit van het aanbod en specifiek voor de doelgroep.

De invloed van de kwaliteit van de voorschoolse educatie is een belangrijk punt. Het onderzoeken daarvan gebeurt met instrumenten die de *structuur en de proceskwaliteit* meten. Als de proceskwaliteit matig of slecht is (en dat zit hem dus vaak in de interactievaardigheden van de pedagogische beroepskracht met individuele kinderen, met de groep kinderen en de talige interacties) dan hebben kinderen weinig aan het aanbod, ze leren er weinig van en het kan zelfs een negatief effect hebben op de kinderen bijvoorbeeld omdat ze er zich niet veilig voelen.

Om de schoolloopbaan van de kinderen op de basisschool te meten wordt er gebruik gemaakt van verschillende testen maar vooral ook van de leervorderingen die uit de cito toetsen blijken. De informatie van de voorschoolse educatie (het aanbod) wordt dus gekoppeld aan de leeropbrengsten in de basisschool waarbij er rekening wordt gehouden met de achtergrondkenmerken van de kinderen.

Effectief, maar toch.

Het is behoorlijk ingewikkeld om de hoofdvraag te beantwoorden blijkt uit het rapport. Er zitten bijvoorbeeld best wel verschillen in de leeftijdsfase waarover uitspraken worden gedaan: de metingen in de peuterleeftijd, in de kleutergroepen, de middenbouw of de bovenbouw van de basisschool. Maar ook of gevonden effecten betrekking hebben op één van de doelgroep criteria of dat het gaat om kinderen die onder meerdere criteria vielen zoals bijvoorbeeld een migratieachtergrond en een laagopgeleide moeder.

Ook blijkt dat op sommige ontwikkelingsgebieden wel effecten werden gezien en op andere ontwikkelingsgebieden weer minder, waarbij dan bovendien dan ook nog weer een relatie werd gevonden met één van de doelgroep criteria. Omdat het vuistdikke rapport heel veel pagina's nodig heeft om dat allemaal uiteen te zetten lukt het in het kader van dit artikel niet omdat het heel kort en bondig samen te vatten⁴. Althans niet zonder het risico om vervolgens fouten te maken. De highlights uit de brochurevorm van het rapport zijn toegankelijker:

- Tussen twee en 6 jaar halen doelgroepkinderen een flink deel van de achterstanden op meerdere ontwikkelingsgebieden in, door de voorschoolse educatie die ze hebben gehad. Maar kinderen die onder het doelgroepcriterium 'laagopgeleide moeder' vielen slagen er niet in om hun achterstand in die leeftijdsfase in te lopen.
- In de vroegschoolse periode wordt het ontwikkelingsgebied 'taal' verder ingehaald maar op rekenen zit er niet veel verbetering in.

---

⁴ Te voorzien valt dat in de media vooral 'VVE is effectief' zal worden gecommuniceerd en dat de mitsen en maren niet genoemd worden.

- Over de ontwikkeling van de werkhouding (die wordt gerapporteerd door de beroepskrachten of leerkrachten) valt op te merken dat die aanvankelijk flink lager is dan bij 'gewone' kinderen maar in de loop van de tijd hoger wordt. Opvallend genoeg wordt de gerapporteerde werkhouding van de kinderen van laagopgeleide moeders blijvend lager bevonden.
- Tussen groep 3 en groep 8 wordt de achterstand ten opzichte van de gewone kinderen verder ingelopen, maar aangekomen in groep 8 is het verschil tussen doelgroep kinderen en de andere kinderen nog steeds groot. Rekenen verbetert daarbij meer dan bijvoorbeeld begrijpend lezen, daar blijft de achterstand erg groot.
- Bij de positieve effecten die overal gevonden worden blijkt iedere keer dat de kinderen van laagopgeleide moeders al dan niet met een migratieachtergrond er het minst in slagen om te profiteren van een aanbod voorschoolse educatie.

Kwaliteit

Het rapport laat zien dat de kwaliteit van het aanbod (dat de kinderen uit het cohortonderzoek aangeboden hebben gekregen) van gemiddeld tot voldoende/hoge kwaliteit is. Ook blijkt dat daar, waar de voorzieningen van een mindere kwaliteit zijn, er ook minder effecten worden gevonden. De kwaliteit van het aanbod doet er dus toe. Het is opvallend dat in het onderzoek een relatie wordt gevonden tussen het aandeel doelgroepkinderen in een groep en de kwaliteit van het aanbod: hoe hoger de 'concentratie' doelgroepkinderen, hoe beter de kwaliteit.

Overigens staat in het rapport dat er geen reden is om achterover te leunen als het gaat om de kwaliteit in de voorschoolse educatie: die is lang nog niet overal op orde en er zou dus aanhoudend geïnvesteerd moeten worden in met name de interactievaardigheden van de beroepskrachten en leerkrachten.

Het rapport vertelt ook dat er een verband is gevonden wat zich niet zo makkelijk laat verklaren: bij een hoge educatieve kwaliteit wordt er ook een hoge verbetering gezien in bijvoorbeeld de ontwikkeling van de woordenschat en dat is natuurlijk precies wat je wilt bij kinderen van 2 tot 4 jaar die daar al een achterstand hebben opgelopen. Wonderlijk genoeg blijkt dat de voorzieningen die juist een hoge emotionele kwaliteit in de metingen laten zien, dat daar die boost in de woordenschatontwikkeling níet gevonden werd.⁵

Ook in de kleutergroepen blijkt dat als er meer doelgroep kinderen in zitten, de kwaliteit van het aanbod en met name de inhaaleffecten op het gebied van taal beter zijn. De veronderstelling is dat een hogere concentratie doelgroep kinderen de urgentie bij de beroepskracht of leerkracht sterker doet voelen⁶. Overigens wordt -en dat is niet voor de eerste keer- weer gevonden dat het vroegschoolse aanbod flink afwijkt van het voorschoolse aanbod. In feite blijkt bij een groot deel van de doelgroep kinderen⁷ er geen doorgaand aanbod is. Zij komen van een voorschools programma dat aan allerlei eisen en randvoorwaarden voldoet in een vroegschoolse programma dat in feite een gewone kleutergroep is.

In de voorschoolse voorzieningen wordt er meer achterstand ingehaald dan in de vroegschoolse voorzieningen, blijkt. Dat zou wellicht kunnen komen zegt het rapport, omdat de leeftijdsfase twee tot

---

⁵ Zou daar het taalaanbod te schraal zijn geweest? Is er te weinig gepraat met de kinderen?

⁶ Het is geen populaire gedachte misschien, dat segregatie van de doelgroep werkt. Maar het lijkt wel zo te zijn als het gaat om het wegwerken van leerachterstanden.

⁷ 50% van de doelgroep kinderen die van de voorschoolse educatie komt, komt in een gewone kleutergroep terecht.

6 jaar een groter potentieel biedt voor het inlopen van de vroege achterstanden⁸. In de basisschool leeftijd van groep 3 tot groep 8 is er ook gekeken of er een relatie is met het verkleinen van achterstanden en de kwaliteit die in het voorschoolse aanbod gevonden is. Die relatie is daar moeilijker te vinden of schiet eigenlijk een beetje alle kanten uit waardoor het moeilijk is om het tot conclusies te komen.

Kan de vlag uit?

In het rapport PRECOOL 22 wordt betoogd dat de effecten van voorschoolse educatie zoals zij die hier presenteren veel belangrijker zijn en eerder onderschat dan overschat zouden kunnen worden. De conclusie over de effectiviteit van voorschoolse educatie verderop in de schoolloopbaan van kinderen is dus positief te beantwoorden: ja het werkt, ook al zijn er mitsen en maren. Daarbij waarschuwen de onderzoekers om niet tevreden te zijn met de behaalde resultaten maar te blijven investeren in de kwaliteit van voor- en vroegschoolse educatie, alerter zijn op een mogelijke terugval in de kwaliteit door personeelsproblemen maar ook voor het verdwijnen van beschikbare onderzoeksgegevens omdat die sinds de laatste wijziging in het OB veranderd zijn: het wordt moeilijker de doelgroepkinderen te vinden en te volgen.

Sommige vraagstukken zijn 'open' geopperd en van een mogelijke verklaring voorzien maar verdienen meer aandacht:

Laagopgeleide moeders

Voor de kwestie van de kinderen met laagopgeleide moeders is opvallend. Deze kinderen lijken eigenlijk op alle manieren niet goed af te zijn in hun schoolloopbaan. De onderzoekers verklaren dat omdat er mogelijk minder urgentie is bij de beroepskrachten en leerkrachten, omdat deze kinderen en hun ontwikkelingsachterstanden minder opvallen. En waarom alleen de moeders? Gaat het om kinderen die langdurig alleen met hun moeder een gezin vormen? Zijn er geen andere gezinsleden die steun verlenen? Is er misschien een relatie met chronische armoede? Ook daarvan weten we immers dat kinderen daardoor geraakt kunnen worden. Of met zogenaamde negatieve opvoedstijl, een risicofactor die ook al eerder in de literatuur is blootgelegd? En waarom zien de beroepskrachten en leerkrachten niet dat deze kinderen meer nodig hebben of lukt het hen niet om deze kinderen goed te bereiken? En wat doen we eigenlijk om deze moeders te ondersteunen?

Kinderopvang en onderwijs

De PRECOOL onderzoeken hebben betrekking op zogenaamde doelgroep kinderen en AOB beleid. De uitvoering van dat beleid vindt plaats in een zogenaamd split systeem: de voorschoolse educatie worden aangeboden vanuit de kinderopvang, en de vroegschoolse educatie in de kleutergroepen van de basisschool. Om de aansluiting tussen de beide te borgen wordt er doorgaans gesproken van het belang van een doorgaande leerlijn. Ook uit dit onderzoek blijkt weer dat er voor maar liefst de helft van de doelgroepkinderen er helemaal geen doorgaande leerlijn is. Niet omdat de kinderopvang als aanbieder van de voorschoolse educatie daar zijn best niet voor doet, maar omdat de wetgever kennelijk een grote structuurfout heeft gemaakt. In de voorschoolse educatie, voor 2 tot 4- jarigen is de kinderopvang de uitvoerder die aan strenge wet en regels moet voldoen maar in de vroegschoolse educatie verdwijnt de kwalitatieve aansturing, die dan is belegd bij het bestuur van de basisschool. Bovendien gaan de beschikbare middelen in de lumpsum van de scholen, waardoor gemeenten maar

---

⁸ Op grond van de research voor mijn 'kinderbreinboeken' kan ik die vraag positief beantwoorden.

moelijk binnen kunnen komen bij de basisscholen en daar de doelstellingen voor beleid kunnen laten implementeren, zoals ze dat binnen de kindercentra wel kunnen en dat ook doen.

Deze scheve situatie vraagt om een debat.

Een veelgehoorde roep, zowel binnen het onderwijs als in (een deel van) de kinderopvang is, om de voorschoolse voorzieningen dichter tegen de school aan te positioneren. Samen in de keten, samen in een IKC, misschien samen in een publiek stelsel. Enerzijds ondersteunt dit rapport de aanname dat voorschoolse voorzieningen kunnen functioneren als ondersteuning van de schoolloopbaan.

Begrijpelijk dat onderwijs dat belangrijk vindt en terecht. Tegelijk legt het rapport gevoelig bloot dat de randvoorwaarden binnen de basisscholen niet voldoende zijn om zelf optimaal rendement uit de 'vroege inhaalslag' van jonge kinderen te halen. Misschien zou dat nu prioriteit moeten hebben.

Educatieve en emotionele kwaliteit.

Ergens in het rapport wordt een merkwaardige bevinding uit de onderzoeken gedeeld. Dat is de kwestie van de relatie tussen de ontwikkeling van de woordenschat en de emotionele of educatieve kwaliteit. Dit is die bevinding: als de *educatieve kwaliteit* hoog is, gaat de woordenschat omhoog maar bij een hoog gevonden *emotionele kwaliteit* wordt die boost van de woordenschat niet gevonden.

Het is misschien een beetje ver gezocht maar hier lijkt de vraag te worden opgeworpen, dat hoe meer nadruk op de educatieve opgaven, het aanleren van vaardigheden en het trainen van de ontwikkelingsgebieden, hoe meer resultaat dat ook geeft. Maar daar lijkt dan tegenover te staan dat als er minder wordt gelet op de educatieve opgave, met bijvoorbeeld programma 's of activiteiten, en er meer wordt gewerkt aan de emotionele kwaliteit, dat kinderen daar dan minder van leren.

Het kan niet zo zijn dat we deze twee dingen tegenover elkaar gaan stellen? En is er niet meer dan de ontwikkeling van schoolse vaardigheden? We hebben toch niet voor niks 4 basisdoelen in de kinderopvang? Hoe zit het met het leren samenspelen of de zintuiglijke en motorische ontwikkeling⁹?

Wat nu

De kinderopvang bedient doelgroepkinderen met een hoogwaardig pedagogisch educatief aanbod waarvan ook in PRECOOL'22 weer wordt aangetoond dat die effectief kan zijn en veel kinderen kan helpen bij het inlopen en inhalen van hun achterstanden. Als we de conclusies uit het rapport serieus willen nemen rest de kinderopvang drie belangrijke zaken:

1. We moeten ons blijvend inzetten voor kwaliteitsimpulsen bijvoorbeeld op het gebied van interactievaardigheden en de emotionele en educatieve kwaliteit van alle voorschoolse voorzieningen.
2. We moeten los van de doelgroep criteria die de gemeente met ons willen afspreken zelf de regie, het bewustzijn en een hogere urgentie ontwikkelen voor het doen van een hoogwaardig educatief aanbod in al onze voorzieningen, waarmee kinderen die dat nodig hebben gesteund kunnen worden inhaaleffecten kunnen realiseren.
3. We moeten in de relatie met gemeentes en onze onderwijspartners proactief stelling nemen en aanhoudend benadrukken dat zij aan zet zijn als het gaat om het bereiken van kleuters met goede voorschoolse educatie en daarmee de winst en de effectiviteit van voorschoolse educatie borgen en vergroten.

23-11-2022 ©Betsy van de Grift

---

⁹ Fukink, R. (2017). "Pedagogisch curriculum voor het jonge kind in de kinderopvang."